

SAŽETI PREGLED MEĐUNARODNIH STANDARDA U OBLASTI MENADŽMENTA ŽIVOTNE SREDINE – FAMILIJA STANDARDA ISO 14000 (TEHNIČKI KOMITET ISO/TC207)

(objavljeni standardi i standardi u procesu razvoja)

- A. Sistemi menadžmenta životnom sredinom** – pored najpopularnijeg standarda ISO 14001:2015, ovde su i standardi koji daju smernice za inkorporiranje ekodizajna, utvrđivanje troškova i koristi, monetarno vrednovanje aspekata i uticaja organizacije na životnu sredinu, inkorporiranje redizajna proizvoda radi poboljšanja cirkulacije materijala

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14001:2015</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Zahtevi sa uputstvom za korišćenje
<u>ISO 14002-1:2019</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Smernice za upotrebu ISO 14001 za bavljenje aspektima i stanjima životne sredine u okviru određenog tematskog područja životne sredine – Deo 1 – Opšte
<u>ISO/DIS 14002-2*</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Smernice za upotrebu ISO 14001 za bavljenje aspektima i stanjima životne sredine u okviru određenog tematskog područja životne sredine – Deo 2 – Voda
<u>ISO 14004:2016</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom - Opšte smernice za primenu
<u>ISO 14005:2019</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom — Smernice za fleksibilan pristup faznoj implementaciji
<u>ISO 14006:2020</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – smernice za inkorporaciju ekodizajna
<u>ISO 14007:2019</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Smernice za utvrđivanje troškova i koristi
<u>ISO 14008:2019</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Monetarno vrednovanje uticaja na životnu sredinu i odgovarajućih aspekata životne sredine
<u>ISO 14009:2020</u>	Sistemi menadžmenta životnom sredinom: Smernice za inkorporiranje cirkulacije materijala u projektovanje i razvoj

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

- B. Proveravanje i istraživanja** u vezi sa životnom sredinom – uključuje ocenjivanje lokacija, uputstvo za proveru

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14015:2001</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje lokacija i organizacija u vezi sa životnom sredinom (EASO)
<u>ISO/DIS 14015*</u>	Menadžment životnom sredinom – Smernice za ocenu Due Diligence u vezi sa životnom sredinom
<u>ISO 14016:2020</u>	Menadžment životnom sredinom – Smernice za obezbeđenje izveštaja u vezi sa životnom sredinom
<u>ISO/DIS 14017*</u>	Menadžment životnom sredinom – Zahtevi i smernice za validaciju i verifikaciju izjava o vodama

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

C. Označavanje u vezi sa životnom sredinom – obuhvata oznake i deklaracije tipa I, II i III u vezi sa životnom sredinom, smernice za komunikaciju, razvijanje pravila za kategorije proizvoda

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14020:2000</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom — Opšti principi
<u>ISO 14021:2016/AMD 1:2021</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom — Samodeklarišuće tvrdnje u vezi sa životnom sredinom (označavanje koje se odnosi na zaštitu životne sredine tipa II) — Amandman 1: Ugljenični otisak, ugljenično neutralno
<u>ISO 14024:2018</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom - Označavanje u vezi sa životnom sredinom tipa I - Principi i procedure
<u>ISO 14025:2006</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom - Deklaracija u vezi sa životnom sredinom tipa III - Principi i procedure
<u>ISO 14026:2017</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom – Principi, zahtevi i smernice za komunikaciju u vezi informacija o otisku
<u>ISO/TS 14027:2017</u>	Oznake i deklaracije u vezi sa životnom sredinom – Razvijanje pravila za kategorije proizvoda
<u>ISO/PRF TS 14029</u>	Izjave i programi za proizvode u vezi sa životnom sredinom – Međusobno priznavanje deklaracija proizvoda u vezi sa životnom sredinom (EPDs) i programa komunikacije o otisku

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

D. Vrednovanje performansi u vezi sa životnom sredinom – primeri za kvantifikaciju informacija, verifikaciju tehnologija, komunikaciju u vezi sa životnom sredinom, instrumenti za “zelene” pozajmice i obveznice

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14030-1:2021</u>	Vrednovanje performansi u vezi sa životnom sredinom - Instrumenti zelenog zaduživanja – Deo 1: Procesi za zelene obveznice
<u>ISO 14030-2:2021</u>	Vrednovanje performansi u vezi sa životnom sredinom - Instrumenti zelenog zaduživanja – Deo 2: Procesi za zelene pozajmice
<u>ISO/DIS 14030-3.2*</u>	Vrednovanje performansi u vezi sa životnom sredinom - Instrumenti zelenog zaduživanja – Deo 3: Taksonomija
<u>ISO 14030-4:2021</u>	Vrednovanje performansi u vezi sa životnom sredinom - Instrumenti zelenog zaduživanja – Deo 4: Verifikacija
<u>ISO 14031:2021</u>	Menadžment životnom sredinom — Vrednovanje performansi životne sredine — Smernice
<u>ISO 14033:2019</u>	Menadžment životnom sredinom – Kvantitativne informacije u vezi sa životnom sredinom – Smernice i primeri
<u>ISO 14034:2016</u>	Menadžment životnom sredinom —Verifikacija tehnologije u vezi sa životnom sredinom
<u>ISO/CD TR 14035*</u>	Verifikacija tehnologije u vezi sa životnom sredinom – ETV – Vodič za primenu ISO 14034
<u>ISO 14063:2020</u>	Menadžment životnom sredinom – Komunikacija u vezi sa životnom sredinom – Smernice i primeri
<u>ISO/DIS 14100*</u>	Uputstvo o kriterijumima za projekte, sredstva i aktivnosti u vezi sa životnom sredinom za podršku razvoja zelenih finansija

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

E. Ocenjivanje životnog ciklusa – uključuje principe i okvir, zahteve i smernice, ocenu ekofikasnosti sistema proizvoda, vodni otisak

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14040:2006</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Principi i okvir
<u>ISO 14040:2006/AMD 1:2020</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Principi i okvir – Amandman 1
<u>ISO 14044:2006</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Zahtevi i smernice
<u>ISO 14044:2006/AMD 1:2017</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Zahtevi i smernice – Amandman 1
<u>ISO 14044:2006/AMD 2:2020</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Zahtevi i smernice – Amandman 2
<u>ISO 14045:2012</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje ekofikasnosti sistema proizvoda – Principi, zahtevi i smernice
<u>ISO 14046:2014</u>	Menadžment životnom sredinom – Vodni otisak – Principi, zahtevi i smernice
<u>ISO/TR 14047:2012</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Ilustrativni primeri o načinu primene ISO 14044 u rešenjima ocenjivanja uticaja
<u>ISO/TS 14048:2002</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Format dokumentacije podataka
<u>ISO/TR 14049:2012</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Ilustrativni primeri o načinu primene ISO 14044 na ciljeve, definiciju područja primene i analizu inventara
<u>ISO/PRF TR 14055-2</u>	Menadžment životnom sredinom – Smernice za uspostavljanje dobre prakse za borbu protiv degradacije zemljišta i desertifikacije – Deo 2: Regionalne studije slučaja
<u>ISO/TS 14071:2014</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Proces kritičnog preispitivanja i kompetencije preispitivača: dodatni zahtevi i smernice za ISO 14044:2006
<u>ISO/TS 14072:2014</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Zahtevi i smernice za ocenjivanje životnog ciklusa organizacije
<u>ISO/TR 14073:2017</u>	Menadžment životnom sredinom – Vodni otisak – Ilustrativni primeri kako primeniti ISO 14046
<u>ISO/DTS 14074*</u>	Menadžment životnom sredinom – Ocenjivanje životnog ciklusa – Principi, zahtevi i smernice za normalizaciju, ponderisanje i tumačenje
<u>ISO/AWI 14075*</u>	Principi i okvir za ocenjivanje društvenog životnog ciklusa
<u>ISO/AWI 59014*</u>	Sekundarni materijali – Principi, održivost i zahtevi sledljivosti

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

F. Menadžment gasova staklene bašte (GHG) – specifikacije sa uputstvom, zahtevi za verifikaciona i validaciona tela, zahtevi za kompetentnost timova, ugljenični otisak proizvoda, kvantifikacija i izveštavanje o GHG

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO 14064-1:2018</u>	Gasovi staklene bašte – Deo 1: Specifikacija sa uputstvom na organizacionom nivou za kvantifikaciju i izveštavanje o emisijama i ukljanjanju GHG
<u>ISO 14064-2:2019</u>	Gasovi staklene bašte – Deo 2: Specifikacija sa uputstvom na projektnom nivou za kvantifikaciju, monitoring i izveštavanje o redukcijama ili ukljanjanju emisija GHG

<u>ISO 14064-3:2019</u>	Gasovi staklene bašte – Deo 3: Specifikacija sa uputstvom za validaciju i verifikaciju GHG tvrdnje
<u>ISO 14065:2020</u>	Opšti principi i zahtevi za tela za validaciju i verifikaciju informacija u vezi sa životnom sredinom
<u>ISO 14066:2011</u>	Gasovi staklene bašte — Zahtevi za kompetentnost timova za validaciju i verifikaciju gasova staklene bašte
<u>ISO 14067:2018</u>	Gasovi staklene bašte — Ugljenični otisak proizvoda – Zahtevi i smernice za kvantifikaciju
<u>ISO/WD 14068*</u>	Gasovi staklene bašte i odnosne aktivnosti — Ugljenična neutralnost
<u>ISO/TR 14069:2013</u>	Gasovi staklene bašte — Kvantifikacija i izveštavanje o gasovima staklene bašte za organizacije – Uputstvo za primenu ISO 14064-1
<u>ISO 14080:2018</u>	Menadžment gasovima staklene bašte i odgovarajućim aktivnostima — Okvir i principi za metodologije o klimatskim merama
<u>ISO/AWI TR 14082*</u>	Menadžment prinudnog zračenja – Uputstvo za kvantifikaciju i izveštavanje o klimatskom otisku prinudnog zračenja i ublažavanja posledica
<u>ISO/DIS 14083*</u>	Gasovi staklene bašte — Kvantifikacija i izveštavanje o emisiji gasova staklene bašte koji potiču od operacija iz lanca transporta
<u>ISO 14090:2019</u>	Prilagođavanje na klimatske promene — Principi, zahtevi i smernice
<u>ISO 14091:2021</u>	Prilagođavanje na klimatske promene — Smernice za ranjivost, uticaje i ocenu rizika
<u>ISO/TS 14092:2020</u>	Menadžment gasovima staklene bašte i odgovarajućim aktivnostima: zahtevi & vodič za planiranje prilagođavanja organizacija uključujući lokalne vlasti i zajednice
<u>ISO/DIS 14093*</u>	Mehanizam za finansiranje lokalnog prilagođavanja na klimatske promene – Grantovi za klimatsku otpornost zasnovanu na performansama – Zahtevi i smernice
<u>ISO 14097:2021</u>	Menadžment gasovima staklene bašte i odgovarajućim aktivnostima — Okvir Okvir koji uključuje principe i zahteve za ocenjivanje i izveštavanje o investicijama i finansiranju mera u vezi sa klimatskim promenama
<u>ISO 19694-1:2021</u>	Stacionarni izvori emisija – Određivanje emisija GHG kod energetski intenzivnih industrija – Deo 1: Opšti aspekti

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni

G. Opšte – termini i definicije, obračun troškova materijalnih tokova

ISO standard	Naziv standarda
<u>ISO GUIDE 64:2008</u>	Vodič za bavljenje pitanjima životne sredine u standardima za proizvode
<u>ISO 14050:2020</u>	Menadžment životnom sredinom – Rečnik
<u>ISO 14051:2011</u>	Menadžment životnom sredinom — Obračun troškova materijalnih tokova — Opšti okvir
<u>ISO 14052:2017</u>	Menadžment životnom sredinom — Obračun troškova materijalnih tokova — Uputstvo za praktičnu primenu u lancu snabdevanja
<u>ISO 14055-1:2017</u>	Menadžment životnom sredinom — Smernice za uspostavljanje dobrih praksi za borbu protiv degradacije zemljišta i desertifikaciju – Deo 1: Okvir za dobre prakse
<u>IEC 62430:2019</u>	Projektovanje koje uključuje svest u vezi sa životnom sredinom (ECD) — Principi, zahtevi i uputstvo — Principi, zahtevi i uputstvo

*Napomena: standardi koji su zaključno sa januarom 2022. bili u fazi razvoja i nisu zvanično objavljeni